

O NOUĂ UNEALTĂ PALEOLITICĂ

Pare îndrăzneț faptul ca după atîția ani de activitate arheologică paleolitică, să se mai scrie despre noi tipuri de unelte.

Cu toate acestea, sînt situații cînd o piesă, prin forma sa deosebită și prin felul cum pare a fi fost folosită, atrage atenția cercetătorului și îl obligă să o înscrie, ca un nou tip de unealtă, în inventarul pieselor paleolitice.

În cazul de față este vorba de două piese descoperite pe terasa Cetățica-Ceahlău, în stratul de cultură aparținînd kostenkianului (gravetienului oriental) inferior, care au forma unor răzușuri-cioc. Aceste unelte au fost lucrate pe așchii masive de șist negru de Audia avînd partea activă în formă de cioc, o proeminență îngustă și prelungită de circa 2 cm, cu un profil înalt, îndreptată pe laturi prin așchieri mărunte nu prea îngrijite, iar în bot avînd unele desprinderi mai fine, caracteristice răzușurilor înalte, carenate.

Denumirea de răzuș-cioc (fr. *grattoir-bec*) ar putea să implice existența unei unelte combinate, de răzuș și de cioc, dar în realitate este vorba de o singură unealtă, și anume de un răzuș special.

Acest nou tip de unealtă a fost prezentat de curînd de doi arheologi francezi¹, care după o ezitare de mai mulți ani — pentru motive exprimate și de noi la începutul articolului — s-au hotărît să-l publice. Pentru aceasta, scopul articolului nostru nu este numai de a prezenta piesele de la Cetățica, ci de a face unele scurte comentarii pe marginea articolului citat.

În Franța aceste piese au fost descoperite în mai multe așezări, asociate în general cu vîrfuri de tip « La Gravette », cu vîrfuri pedunculate și cu nuclee prismatice alungite, elemente care caracterizează de obicei perigordianul, precum și cu elemente caracteristice aurignacianului mijlociu, cum ar fi de exemplu răzușurile înalte și vîrfurile de os cu baza despîcată. De aceea, se afirmă că *grattoirele-bec* ar reprezenta stadiul în care s-a produs « simbioza » dintre aurignacian și perigordian². De asemenea, se lasă să se înțeleagă că aceste unelte ar reprezenta un anumit stadiu de întrebuițare a răzușurilor (*grattoirs*) cu bot sau cu umăr, specifice aurignacianului mijlociu³.

¹ R. Delarue et E. Vignard, *Le grattoir-bec: un nouvel outil du Paléolithique supérieur*, în *Bull. Soc. Pr. Fr.*, Tom. LVI, fasc. 5—6, 1959, p. 258—264.

² *Ibidem*, p. 362.

³ *Ibidem*, p. 368.

În ceea ce privește piesele noastre de la Cetățica-Ceahlău se poate admite că într-adevăr folosirea lor se apropie de cea a răzușurilor amintite. Nu sîntem însă de acord că ele ar reprezenta ultimul stadiu de epuizare al răzușurilor cu bot (*museau*) sau cu umăr (*épaulement*), adică la început unealta să fi fost un răzuș obișnuit (cu bot sau cu umăr), ca apoi prin întrebuițarea unei laturi și retușarea celeilalte să devină un răzuș-cioc. Aceasta nu poate corespunde reali-

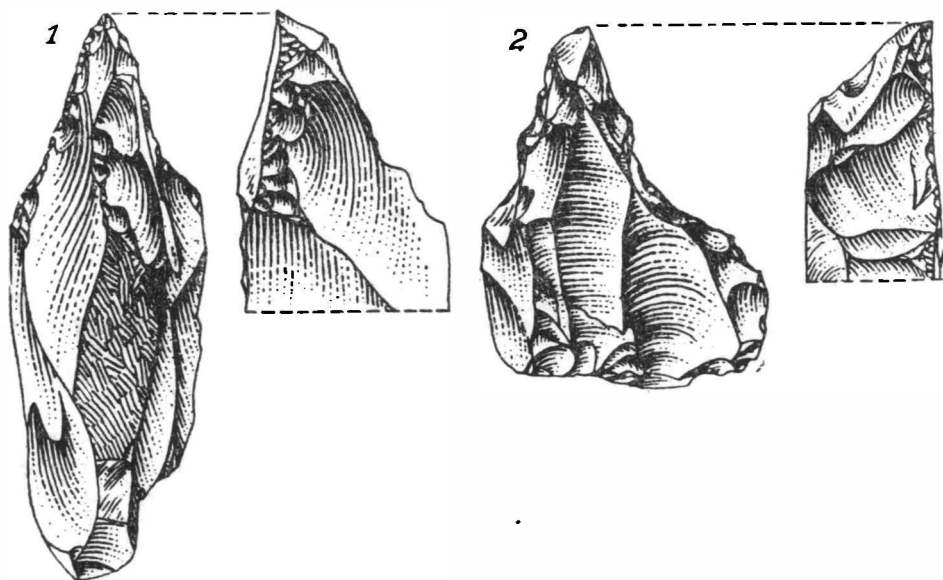

Fig. 1. — Cetățica-Ceahlău. Răzușuri-cioc (*grattoirs-bec*).

tăților noastre arheologice pentru simplul motiv că la noi — la Cetățica — nu s-au descoperit acele răzușuri caracteristice aurignacianului mijlociu din care se presupune că ar deriva. Crădem mai degrabă că uneltele noastre au fost create de la început în forma care ni s-a păstrat pentru a servi la efectuarea unor lucrări speciale, apropiate de cele ale scobului (*burin*).

În legătură cu atribuirea acestei unelte, din punct de vedere cronologic și cultural, unei așa-zise « simbioze » aurignacian-perigordiene, anterioară stadiului final, trebuie arătat că deși aurignacianul mijlociu și perigordianul occidental par a nu avea nimic comun cu kostenkianul de început, prezența acestei unelte cu o formă întru totul identică cu cele din apus alcătuiește, după noi, o verigă de legătură între cele două arii de dezvoltare ale paleoliticului superior (acro-paleolitic).

E un tip de unealtă a cărei formă, tehnică de realizare și scopul în care a fost creată exclud posibilitatea unei apariții spontane în două zone atât de îndepărtate.

НОВОЕ ПАЛЕОЛИТИЧЕСКОЕ ОРУДИЕ

РЕЗЮМЕ

Автор описывает новый тип орудия (grattoir-bec), найденный на террасе Четэцика-Чахлэу, в культурном слое раннекостенковского периода (восточный gravette). В исследовании указывается, что аналогичные орудия были недавно описаны двумя французскими археологами в небольшой статье, которую автор кратко комментирует.

Автор приходит к заключению, что эти орудия с самого начала имели ту форму, в которой их нашли. Их появление в тождественной форме в двух отдаленных областях может служить связующим звеном между двумя ареалами распространения верхнего палеолита.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Четэцика-Чахлэу. Скребок-клюв (grattoirs-bec).

UN NOUVEL OUTIL PALÉOLITHIQUE

RÉSUMÉ

L'auteur présente un nouveau type d'outil, le grattoir-bec, découvert sur la terrasse de Cetățica-Ceahlău, dans la couche de civilisation appartenant au kostenkien (gravettien oriental) de la phase initiale. Il fait remarquer que des outils de ce genre ont été récemment publiés par deux archéologues français dans un court article en marge duquel il se livre à de brefs commentaires.

Il en arrive à la conclusion que ces outils ont reçu initialement la forme qu'ils avaient quand on les a découverts et que leur apparition sous des formes identiques dans deux régions éloignées l'une de l'autre pourrait constituer cependant une liaison entre ces deux aires de développement du paléolithique supérieur.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Cetățica-Ceahlău: grattoirs-bec.

